

Sammanträdesdatum
2013-04-02

Dnr 2013/117

§ 67 Remiss från Landstinget Västmanland om Miljöpolitiskt program för Landstinget Västmanland 2013-2017

INLEDNING

Landstinget Västmanland har genomfört en miljöutredning i syfte att identifiera miljöpåverkande aktiviteter i verksamheterna. Utifrån utredningens resultat har sedan miljöprogrammet arbetats fram. Sala kommun har fått möjlighet att lämna synpunkter om detta miljöprogram.

Beredning

Bilaga KS 2013/65/1, yttrande från kommunstyrelsens förvaltning, samhällsbyggnadskontoret

Bilaga KS 2013/65/2, remiss från Landstinget

Magnus Gunnarsson föredrar ärendet.

Yrkanden

Per-Olov Rapp (S) yrkar

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar


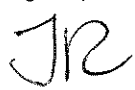
att till Landstinget yttra sig i enlighet med förvaltningens förslag, Bilaga KS 2013/65/1.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att till Landstinget yttra sig i enlighet med förvaltningens förslag, Bilaga KS 2013/65/1.

Utdrag
kommunstyrelsen

Justerandes sign 			Utdragsbestyrkande 
---	--	--	---

BYGG OCH MILJÖ
 BYGG- OCH MILJÖ SALA-HEBY
 Magnus Gunnarsson

ledningsutskottet

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink. 2013 -03- 27	
Diarienum 2013/117	Aktbilaga 2

Miljöpolitiskt program för Landstinget Västmanland; yttrande från miljöenheten

Miljöenheten har tagit del av förslaget till Miljöpolitiskt program för Landstinget Västmanland och har följande synpunkter.

Utgångspunkt för förslaget är de nationella och regionala miljömålen.

Förslaget fokuserar på ett antal målområden som identifierats ha betydande miljöaspekter i landstinget. Dessa är; transporter, utbildning, energi, läkemedel, produkter och avfall samt livsmedel.

För jämförelser med övriga landsting samt för att se utveckling, trender och effekter av åtgärder har gemensamma miljönyckeltal arbetats fram.

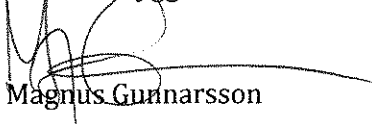
Synpunkter:

De visioner, mål och åtgärder som tagits fram är konkreta, tydliga och rimliga.

De nyckeltal som presenteras är kvalitativa och mätbara vilket är mycket bra. Ett förtydligande om kopplingen till de nationella miljömålen skulle dock underlätta förståelsen av de framtagna målen. Under avsnittet om energi framgår det exempelvis inte hur stor energibesparingen är i förhållande till det nationella målet om 20% effektivisering av energiförbrukningen till år 2020. Hur stor är energiförbrukningen idag mätt som kWh/m²?

Att våra läkemedel når ut i naturen relativt opåverkade kommer sannolikt att bli ett stort framtida problem. Likaså att våra reningsverk har svårt att ta om hand om läkemedelsresterna. I programmet anges att miljöaspekterna skall beaktas när val av läkemedel görs. Är detta allt som finns att göra inom detta område? Finns det andra angreppssätt för att minska belastningen på våra recipienter?

Samhällsbyggnadskontoret



Magnus Gunnarsson

Landstingsgemensamma funktioner
Juridik och säkerhet
Jan Hallberg

Datum
2013-02-27

SALA KOMMUN Kommunstyrelsens förvaltning	
Ink 2013 -03- 04	
Diarienum 2013/117	Aktbilaga 1

Remiss-Miljöpolitiskt program för Landstinget Västmanland 2013-2017

Landstinget Västmanland erbjuder Er att komma med synpunkter om detta förslag till miljöprogram. Miljöprogrammet skall ses som en inspirationskälla för miljöutveckling och riktar sig såväl inåt i organisationen som till allmänhet, organisationer, företag och föreningsliv. Det är viktigt för oss att få veta dina synpunkter.

Att arbeta för en hållbar utveckling är ett viktigt uppdrag för Landstinget Västmanlands verksamheter. Landstinget Västmanland har genomfört en miljöutredning där syftet har varit att identifiera miljöpåverkande aktiviteter i verksamheterna. Utifrån utredningens resultat har sedan miljöprogrammet arbetats fram i ett projektarbete där såväl tjänstemän som politiker medverkat. Beredningsprocessen kommer att hantera förslaget under april månad för att sedan tas upp för beslut och fastställande av Landstingsstyrelsen i maj och Landstingsfullmäktige i juni.

Remissvaren sänds senast den 18 april 2013 till:
Landstinget Västmanland
Landstingshuset
Att: Jan Hallberg
721 89 Västerås

e-post: landstinget@ltv.se

Med vänlig hälsning

Jan Hallberg
Basenchetschef
Juridik och Säkerhet

Inledning

Målet på europeisk nivå är att minska vår klimatpåverkan så att den globala medeltemperaturen inte ökar mer än två grader. Världens ledare har därför kommit överens om att arbeta för att koldioxidutsläppen ska ha halverats till år 2050.

Landstingets miljöarbete fokuserar på de målområden som har identifierats som betydande miljöaspekter i landstinget. – transporter, utbildning, energi, läkemedel, produkter och avfall och livsmedel. En stor utmaning är att få en långsiktigt hållbar miljöutveckling i hela Västmanland. Framtagande av miljöpolitiska programmet grundar sig på de nationella och regionala miljömålen.

Sveriges kvalitetsmål

 Begränsad klimatpåverkan	 Frisk luft
 Bara naturlig försurning	 Giftfri miljö
 Skyddande ozonskikt	 Säker strålmiljö
 Ingen övergödning	 Levande sjöar och vattendrag
 Grundvatten av god kvalitet	 Hav av i balans samt levande kust och skärgård
 Myllrande våtmarker	 Levande skogar
 Ett rikt odlingslandskap	 Storslagen fjällmiljö
 God bebyggd miljö	 Ett rikt växt- och djurliv

Landsting och regioners miljönyckeltal

De nära sambanden mellan miljö och hälsa gör det angeläget för landstingen att utveckla arbetet för en långsiktigt hållbar vård. Sedan flera år finns intresse för nyckeltalsjämförelse mellan landsting/regioner. Fem nyckeltal har nu utvecklats av landsting och regioners miljöchefer. Nyckeltalen omfattar antibiotikaförskrivning, inköp av ekologiska livsmedel, energianvändning i fastigheter, förnybara drivmedel i kollektivtrafiken och klimatpåverkan från medicinska gaser.

Gemensamma miljönyckeltal är ett viktigt verktyg för att se utveckling, trender och effekter av olika typer av åtgärder. Miljönyckeltalen möjliggör jämförelser över tid och mellan olika landsting. Genom att identifiera trender inom vissa landsting underlättas kunskapsspridningen och möjligheten att sprida goda exempel mellan landstingen.

Fem externa nyckeltal

- Antibiotikaföreskrivning, recept per 1000 invånare (hämtas från Strama)
- Inköp av ekologiska livsmedel (% av inköpsvärdet av livsmedel)
- Lokalernas energianvändning (kWh/m², hämtas från landstingens fastighets-samarbete)
- Klimatpåverkan från medicinska gaser(kg CO₂-ekvivalenter per invånare)
- Förnybar energi i kollektivtrafiken (andel av energiinnehållet i %)

Vision & värdegrund

Det är det fjärde miljöpolitiska programmet för Landstinget Västmanland och avser perioden 2013-2017.

Landstinget har visionen *"Det hälsofrämjande landstinget bidrar till ett gott liv för alla. Alla som behöver ska ha tillgång till vård med hög kvalitet. Invånarna är delaktiga med tilltro till en levande demokrati"*. Ett bra miljöarbete skapar förutsättning för en god hälsa för medborgarna och en bättre arbetsmiljö för medarbetarna. Det är viktigt att landstinget, som arbetar för att främja folkhälsa och god vård, minimerar verksamhetens negativa påverkan på människors hälsa och miljö.

Landstinget Västmanlands värdegrund sammanfattar landstingets etiska grundvalar. *Landstinget Västmanland ska alltid utgå från att alla människor är lika värda och att de ska bemötas med respekt. - Alla människor ska ges förutsättningar för god livskvalitet. En viktigfaktor för livskvalitet är samverkan mellan alla involverade parter. - Landstinget ska hushålla med de gemensamma resurserna som ska fördelas efter behov.*

Miljöpolicy för Landstinget Västmanland

Landstinget Västmanlands verksamheter ska tillgodose samt värna en långsiktig och hållbar användning av naturresurser genom att:

- Organisationen ska kännetecknas av ett miljöengagemang som leder till ständiga förbättringar. Kunskap om samband mellan miljö och hälsa ska höjas. Vår strävan är att miljöarbetet ska leda till förbättrad hälsa för länets invånare.
- Kontinuerligt och systematiskt arbeta förebyggande med de för landstingets mest betydande miljöaspekterna. Arbetet ska präglas av kretsloppstänkande som leder till minskad miljöbelastning och förhindrar föroreningar. Klimatarbetet ska kopplas till en regional klimatstrategi.
- Kontinuerligt mäta, följa upp och redovisa samt informera om landstingets miljöarbete.
- Medarbetares kunskap avseende miljöarbetet i organisationen ska vara god. Verksamheten ska uppfylla lagar och andra krav samt ge miljöutbildning, en förutsättning för att genomföra ett bra miljöarbete.

Energi

Västmanlands läns landsting förbrukar i huvudsak energi för värma upp, kyla och ventilera verksamhetslokalerna, för produktion av varmvatten och elenergi för belysning och för att driva alla de elektriska apparater som används. Den energianvändning som förorsakar av landstingets transporter behandlas under avsnittet transporter. Landstingets behov av värme för uppvärmning av lokaler tillgodoses nästan uteslutande med fjärrvärme. Vid behov används även fossila bränslen eller elenergi. All elenergi som köps in är producerad lokalt av 41 vattenkraftstationer i Västmanland eller Värmland.

Vid fjärrvärmeproduktion uppstår luftföroreningar såsom partiklar och kväveoxider som påverkar vår hälsa och miljö negativt. Luftföroreningar ökar risken både att drabbas av och dö i sjukdomar i hjärta, kärl och luftvägar. Föroreningarna kan också bidra till att den som redan är sjuk blir sjukare. Ett stort antal studier har visat att tillfälligt höjda halter av luftföroreningar ökar sjukligheten mätt i antalet sjukbesök och antalet inläggningar på sjukhus för lungsjukdomar, bla astma¹.

Belastningen på miljön är stor vid förbränning av fossila bränslen. Vid förbränningen bildas rökgaser som innehåller flera olika ämnen däribland svaveloxider, koldioxid och sotpartiklar. Dessa ämnen påverkar vår miljö, skogen blir försurad av svaveloxider, koldioxiden bidrar till en ökad växthuseffekt och partiklarna medför bla en dålig luftkvalitet. Vi måste därför minska vår användning av fossila bränslen. Från och med år 2020 skall 100% vara upphandlad värmeenergi från förnybara energikällor

Vision

Vi använder bara förnyelsebar energi för uppvärmning av våra verksamheter

Mål

- Den totala energianvändningen ska minska till 150 kWh/m² till 2015.

Exempel på åtgärder

- Öka antal huskroppar med egna mätare för elektricitet, elverksamhet och uppvärmning
- Använda lågenergi- och LED lampor
- Installera närvaro- och ljusstyrd belysning i lämpliga utrymmen
- Sprida kunskap och information om hur man genom att förändra sitt beteende kan spara energi
- Se över möjligheten att minska energiförbrukning från datorer och liknande
- Effektivisera värme och ventilationssystem i befintliga byggnader

¹ Socialstyrelsens miljörapport 2009

Transporter

Förutom en ökad växthuseffekt ger utsläppen från transporter även miljöpåverkan i form av försurning, övergödning och höjda halter av marknära ozon. Luftkvaliteten i Sverige förkortar medellivslängden med ca 6 månader, vilket motsvarar ca 3 000 förtida dödsfall per år. Ca 600 ungdomar per årskull växer upp med sänkt lungfunktion. Av ca 3 000 nya fall av lungcancer som upptäcks årligen i Sverige har luftföroreningar bidragit till ca 200-300 fall². En av landstingets huvuduppgifter är att förbättra medborgarnas hälsa och att främja utvecklingen i länet.

I ett längre tidsperspektiv förutspås den pågående klimatförändringen att påverka oss då nya sjukdomar kan bryta ut. Ett fuktigare klimat innebär ökade risker för personer med exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar, ökad förekomst av olika typer av infektioner, flera fall av vektorburna sjukdomar (sjukdomar som kommer från både djur och människor). Ur ett hälso- och sjukdomsperspektiv finns därför flera motiv att arbeta aktivt med klimatfrågan

Landstinget har under de senaste åren mer och mer bytt ut sin fordonspark och upphandlat fordon som drivs med förnyelsebara drivmedel. Genom att landstinget gör sina tjänsteresor med fordon som drivs med förnyelsebara drivmedel minskar miljöpåverkan från våra transporter. Det mest effektiva sättet att minska miljöpåverkan från transporter är dock att minska resandet. Vi ökar möjligheterna till webb och videokonferenser samt utbildar personalen i hur tekniken fungerar. Genom denna miljöanpassning ges ekonomiska vinster som minskad förbrukning av bränsle, och arbetstid. Tjänsteresor med bil inom landstinget görs antingen med leasade bilar, tillfälligt inhyrda bilar eller med egen privat bil. För de tjänsteresor som ändå måste utföras med bil kommer att påläggas en avgift för kompensation av koldioxidutsläppet.

Andra transporter som landstinget ansvarar för är kollektivtrafik och patienttransporter. Landstinget arbetar målmedvetet för att stärka kollektivtrafiken, möjliggöra arbetspendling. Kollektivtrafiken har som mål att andelen förnybar energi år 2020 ska vara 95 %. När det gäller kollektivtrafikens miljömål så finns dessa specificerade i Trafikförsörjningsprogrammet för kollektivtrafik som Kollektivtrafiknämnden antog under hösten 2012. Västmanlands Samtrafikförbund, där bl.a. sjukresor ingår, har också fått sina miljömål reviderade, senast i den antagna Verksamhetsplanen för 2013.

Vision

Landstingets använder endast förnyelsebara drivmedel för sina transporter.

Mål

- Andelen biogas av den totala drivmedelsförbrukningen ska öka med 300 % (från 6% till 24 %)
- Minska antalet mil med egen bil i tjänst 25 % (från 22 mil per anställd till 17 mil per anställd)

² Socialstyrelsens miljörapport 2009

Exempel på åtgärder

- För att styra personalens transportval ska en reseriktlinje för landstinget tas fram under år 2013.
- Öka användningen av alternativa mötesformer, tex telefon- webb och videokonferens
- Genomföra e-utbildning i Eco Driving
- Öka utnyttjandet av kollektivtrafiken
- Gå eller cykla kortare sträckor istället för att ta bilen
- Införa klimatkompensation på tjänsteresor

Produkter och avfall

Förbrukningsartiklar

För att landstinget ska kunna bedriva hälso- och sjukvård krävs olika typer av förbrukningsartiklar i form av vårdmaterial, hygienartiklar, handskar etc. Vid tillverkning av förbrukningsartiklar förbrukas såväl råvaror som kemikalier och energi. Den ökade användningen av engångsmaterial leder även till allt större avfallsmängder inom landstingen.

Landstingen prioriterar miljöanpassade alternativ vid upphandling. Vid upphandling ställs krav på att sortimentet har producerats under socialt och etiskt godtagbara förhållanden. Genom att landstingen går samman och ställer gemensamma krav ökar möjligheterna att påverka utvecklingen av miljöanpassade produkter hos leverantörerna. Varuförsörjningsnämndens användare/kunder kan göra miljöanpassade val genom att de får information om det miljöanpassade sortimentet.

I avfallshanteringen förekommer en stor mängd miljö- och hälsofarliga ämnen. Genom att minska onödig materialanvändning och hantera avfallet så tidigt som möjligt i avfallshierarkin så kan avfallets miljöbelastning samt risken av spridning av kemikalier minskas. Insamling av matavfall byggs successivt ut. Det källsorterade matavfallet rötas till biogas och bidrar därmed till en minskning av klimatrelaterad ohälsa och sjukdomar.

Vision

Minska mängden av produkter som kan ha allvarliga hälso- och/eller miljöeffekter. Inget återvinningsbart avfall går till förbränning eller deponi.

Mål

- Minska användningen av ftalatinnehållande förbrukningsartiklar med minst 50 % (från 6 % till 3 %).
- Vid om och tillbyggnationer ska 100 % av golvmattorna vara ftalat och PVC fria i torra utrymmen.
- Öka andelen materialåtervunnet ³ med 100 % (från 28 % till 56 %)

³ Materialåtervunnet avfall (avser producentansvar exkl. farligt avfall).

Livsmedel

Ekologiska livsmedel är ett viktigt redskap för att nå flera av Sveriges miljömål. En tredjedel av de globala utsläppen av växthusgaser kommer från livsmedelsproduktionen.

Mycket av de livsmedel som konsumeras i Sverige importeras från länder där miljöskadliga bekämpningsmedel använts. Maten har stor betydelse för vår hälsa eftersom näringen från maten är grundläggande för vår hälsa. Rester av bekämpningsmedel i livsmedel kan orsaka hälsoproblem, och innebär en stor risk för redan sjuka och känsliga personer.

Ekologisk produktion ger minskad spridning av kemiska bekämpningsmedel i naturen, då hänsyn tas till djurens naturliga beteenden och behov tillgodoses samt bidrar till biologisk mångfald.

Vision

Landstingets upphandling av livsmedel ska bidra till en ökad hälsa för medborgarna samt bidra till en hållbar utveckling.

Mål

- Öka andelen ekologiska produkter med 150 % (från 18 % till 45 %) av värdet i kronor av de totala livsmedelinköpen i landstinget

Exempel på åtgärder

- I upphandling av livsmedel ställs miljömässiga och etiska krav för hälsosammare mat och en mer hållbar livsmedelsproduktion.
- Arbeta med förebyggande arbete för att minska bortkastad mat
- Driva kampanj för att minska matsvinn

Läkemedel och lustgas

Huvuddelen av alla läkemedel vi använder utsöndras via urinen i oförändrat skick eller som metaboliter och når reningsverk samt ibland också vattendrag och grundvatten. Läkemedel är ofta anpassade för att stå emot biologisk nedbrytning och kan därför finnas kvar i miljön under lång tid.

Vissa läkemedel har påvisats i dricksvatten vilket är en varningssignal om att vårt sätt att hantera läkemedel i dag kan leda till hälso- och miljöproblem i framtiden.

En förutsättning för god hälsa är tillgång till friskt vatten. Vår användning av kemikalier, inklusive läkemedel, stiger kontinuerligt vilket medför ökad risk för att de via naturens kretslopp når tillbaka till oss själva genom dricksvatten eller födoämnen.

Kunskaperna om vilka effekter kontinuerligt tillförda spår mängder av läkemedel och andra kemikalier har på vår utveckling och förmåga att motstå sjukdomar, samt vår hälsa i allmänhet, är begränsade. Även om det inte finns vetenskapliga bevis för att läkemedel i naturen kan ge oss hälsoproblem kan det vara klokt att minska vår exposition för dessa så långt det är möjligt, det vill säga följa försiktighetsprincipen enligt EU. Kinoloner är ett antibiotikum som utgör ett miljöhot då de är svårnedbrytbara, och kan under lång tid påverka bakterier som utvecklar resistens mot antibiotika. Diklofenak, ett antiinflammatoriskt läkemedel med stor användning, har visats kunna ge sjukdomar i vävnaden. Förslag finns att gränsvärden för diklofenak tas med i EU:s uppdaterade vattendirektiv för 2013.

Lustgas är ett effektivt smärtstillande preparat med få biverkningar som används som smärtlindring främst vid förlossningsvård. Lustgasen är en stark växthusgas, 310 ggr starkare än koldioxid. År 2011 var landstingets utsläpp av lustgas 2025 kg vilket motsvarar en klimatpåverkan från 627 750 kg CO₂ att jämföras med landstingets drivmedel för fordon vilket motsvarar en klimatpåverkan från 986 884 kg CO₂.

Vision

Minimera miljöbelastningen utan att påverka patientnyttan. Föreskrivande läkare har kunskap om läkemedlets miljöpåverkan och väljer det alternativ som har minst miljöpåverkan.

Mål

- Vårdens utsläpp (kg koldioxid per medborgare) av lustgas ska minska med 90 % (från 2,7 kg/inv till 0,27 kg/inv)
- Kinolonföreskrivningen (DDD per 1000 invånare) ska minska med 10 % (från 317 till 281)
- Diklofenak föreskrivningen (DDD per 1000 invånare) ska minska med 25 % (från 3 645 DDD per 1000 invånare till 2 679 DDD per 1000 invånare)
- Antibiotikaföreskrivningen (recept per 1000 invånare) ska minska med 15 procent (från 365 recept per 1000 invånare till 310 recept per 1000 invånare)

Exempel på åtgärder

- Läkemedelskommitténs expertgrupper tar med miljöaspekter i sin motivering till läkemedelsval på basläkemedelslistan.
- Vid upphandling av läkemedel till slutenvården skall hänsyn tas till miljöstyrningsrådets krav rörande sociala aspekter och miljö.
- Att i samarbete med andra landsting ta fram en e-utbildning om Läkemedel och miljö.
- Destruera lustgas från förlossningsvården

Utbildning

En förutsättning för att uppnå målen är att personalen blir delaktiga i miljöarbetet genom att få grundläggande miljökunskap samt information om landstingets miljöpåverkan och miljömål. Miljöfrågor ska ingå i internutbildning och vid informationstillfällen för chefer och övriga medarbetare.

Vision

Alla medarbetare är engagerade i miljöarbetet och vet vilka miljömål som berör deras verksamhet.

Mål

- Samtliga chefer ska ha fått utbildning i miljö.
- 75 % av medarbetarna ska ha genomgått miljöutbildning som webbutbildning eller traditionell kurs.
- Samtliga miljöombud ska delta vid miljöombudsträffar minst en gång per år.

Exempel på åtgärder

- Miljöinformation ska ingå i introduktionen för nyanställda

Strategi för att uppnå miljömålen

- Enligt LF beslut i juni 2012 och LP för 2013-2015 ska Landstinget Västmanland Miljöcertifieras enligt ISO 14001:2008.
- Varje förvaltning upprättar mål och handlingsplaner som grundar sig på miljöpolitiska programmet för 2013-2017 som en del av det integrerade ledningssystemet.
- Redovisning och uppföljning av miljömålen ska redovisas i delårsrapporter och årsredovisning.
- Samtliga medarbetare ska ha kännedom om landstingets miljömål senast 2013.